

Mostenirea lui Odobescu

Tudor Vianu

"A fost un muntean, un om al generatiei de la 1848. A spus-o el insusi de mai multe ori. Pentru ca prin limita finala a vietii lui s-a apropiat mai mult de noi si pentru ca a inmultit marturiile despre sine, cunoastem mai bine, prin el, cum vor fi fost oamenii care au pregatit si au savarsit in Muntenia Revolutia de la 1848. Prin bunicul din partea mamei, doctorul Constantin Caracas, descindea din una din cele mai vechi familii de intelectuali romani. Prin colonelul Odobescu, tatal lui, cunoscuse bine oamenii si imprejurarile revolutiei.

A mai apucat domniile regulamentare. Copilaria lui s-a desfasurat sub domnia lui Alexandru Ghica. In aceeasi vreme se infiinteaza Societatea Filarmonica. Are loc complotul impotriva domnitorului, care se termina cu trimiterea rascalatilor la Margineni. Se anunta dezrobirea tiganilor. Inceput de reinviere, cand se pune la cale noua asezare a tarii! Intre 1845 si 1847, Balcescu si Laurian scot cele cinci volume ale Magazinului istoric pentru Dacia. Nu stim daca l-a cunoscut atunci pe Balcescu, dar este aproape sigur ca l-a vazut in 1851 la Paris, inconjurat de cercul studentilor romani si cred ca a asistat la conferinta despre Miscarea romanilor in Ardeal. La Paris, tanarul, care nu implinise douazeci de ani, este cautat de C.A Rosetti, care vrea sa-i increditeze misiuni conspirative.

Primeste intr-un rand vizita junelui profesor iesean Nicolae Ionescu si, in plimbarile lor, se opresc si intarzie uneori langa soclul statuii lui Spartacus, pe aleile gradinilor. Luxemburgului Tara era mica, lipsita de independenta, bucurandu-se abia de un inceput de cultura moderna. (...)

Ce febra de activitate il cuprinde pentru a cunoaste pamantul tarii si vechile iui monumente! Calatoreste cu trasura, calare, pe jos. Este unul din primii alpinisti. Urca muntii si priveste de-acolo cum covorul tarii se rostogoleste pana la Dunare. Strabate tinuturile Argesului, cerceteaza manastirile oltenesti, impinge calatoria sa pana in partile Sibiului La Bistrita descopera Psaltirea lui Coresi. Copiaza pisanii si citeste documente vechi.

In preajma Bucurestilor, la Snagov, precizeaza data intemeierii manastirii. Instituie intinse anchete arheologice si stabileste, cu mai multa pregatire stiintifica decat Papazoglu sau Bolliac, conspectul arheologic al tarii Tezaurul de la Pietroasa, descoperit inca din 1837, ramasese nestudiat, il cerceteaza de-a lungul intregii lui vietii si ii consacra ultima lui lucrare Noteaza vecii traditii si culege poezii populare. Este unul din primii folcloristi cu preocupari savante.

Studiaza cel dintai Istoria otomaneasca a lui Ienachita Vacarescu. Incepe sa publice manuscrisul din secolul al XVII-lea al lui Udriste Nasturel, cuprinzand traducerea din slavoneste a lui Varlaam si Ioasaf. (...)

Dorea o arta care sa exprime "instinctul artistic al poporului". A aplicat programul Daciei literare al

lui Kogalniceanu la problema artelor plastice. Uimitoarele perspective din Viitorul artelor in Romania, conferinta tinuta la Paris inca din 1853, completata cu disertatia Artele in Romania in periodul preistoric, din 1872.

Isi pastreaza inca toata actualitatea. A urmarit de aproape miscarea artistica, a prezentat arta populara romaneasca la Expozitia universala' din Paris la 1867, a proiectat mari lucrari arhitectonice, un palat al culturii, ramas nerealizat, si a recunoscu pe Grigorescu. in arta literara a realizat programul sau prin nuvelele lui istorice. Mihnea cel Rau si Doamna Chiajna, scene din epoca feudalitatii romanesti, sprijinite de toata stiinta lui de istoric si arheolog, unde, printre faptuirile cruntilor tirani, se aud lanturile iobagilor in beciurile armasului Dracea din Manesti si a evocat ascunderea tarii indoliate in drumul cumplitei Doamne Chiajna.

La 1863 a fost ministru al scolilor si, in aceasta calitate, l-a adus pe Hasdeu la Arhivele Statului si a trimis o comisie sa inspecteze locui ingroparii lui Balcescu la Palermo. S-a dezgustat repede de politica militanta a vremii, dar din cand in cand si-a spus cuvantul in treburile de politica si de organizare a statului.

A recomandat studiul limbii si al istoriei nationale, ca si invatamantului stiintelor. in 1865, printre cei dantai, a cerut ca alaturi de gimnaziul umanistic sa se infiinteze scoli reale, cu pronuntat caracter practic: scoli de agricultura cu ferme model, de industrie si de comert. A cerut infiintarea unor institute de credit, la dispozitia micului cultivator al pamantului. (...)

Scriitorul nostru era un iubitor al vietii, se bucura de umbra casutei la Dor-Marunt. il incantau poeziile populare si asculta cu atentie, notandu-le, vechile balade pe care le mai stiau lautarii tigani ai Olteniei; fremata la povestea calauzei lui in munti si se inconjura cu reproducerile tuturor operelor de seama ale clasicismului si ale Renasterii. Eruditia era o alta forma a curiositatii lui multiple si senzuale. intr-o zi a concentrat toate izvoarele din care tasnea desfatara pentru el si, aratandu-se in tot adevarul firii lui, iubitoare de placere, de stiinta si de viata populara, a compus opera lui cea mai reprezentativa, capodopera lui, Pseudokynegeticos.

Pe vremuri se auzea in scoli ca Odobescu este cel mai de seama stilist al literaturii noastre. Dar ce inseamna: cel mai de seama stilist? Creanga, Caragiale, Sadoveanu sunt stilisti tot atat de desavarsiti, fiecare dupa felul propriu al comunicarii lui. Al lui Odobescu se desfasoara in largile cadente domoale ale omului bucuros sa povesteasca si sa descrie. Bogatele perioade arborescente ale lui Odobescu nu surit inasa atat oratorice, ca la Balcescu, ci mai mult descriptive si narrative.

Putine sunt expunerile acestui scriitor care sa nu poposeasca, in cele din urma, intr-o povestire, dar mai ales intr-un tablou al naturii sau al unei opere de arta. Arta scriitoriceasca a lui Odobescu n-a ramas fara descendenti Mi se pare ca Hogas a profitat din exemplul lui. Cred ca si Matei Caragiale; poate si altii. Dar mostenirea cea mai de pret a lui Odobescu ramane figura lui intreaga, in care atati dintre cititorii si scriitorii zilelor noastre recunosc pe unul din inaintasii lor cei mai iubiti,"